

Want wanneer broeders, die deze gezangen niet zingen, daarom niet in aanmerking mogen komen om voor ambtsdrager genomineerd te worden, dan dienen ook predikanten, die ze niet laten zingen, gecensureerd te worden, geschorst en eventueel afgezet. En dan moet van de kandidaten bij hun kerkelijke examens de belofte gevraagd worden, dat zij deze gezangen ook zullen opgeven in den eeredienst om te zingen.

En zoo zijn onze Gereformeerde Kerken met dit besluit van dezen kerkeraad en met deze uitspraak van deze classis in 1937 helaas, weer aangekomen bij wat vóór eene eeuw in de Hervormde Kerk aanleiding gaf tot de Afscheiding van 1834, n.l. bij menschelek gebod om niet door Gods Woord voorgeschreven gezangen te zingen op straffe van bij nalating van dat zingen onwaardig en ongeschikt verklaard te worden om ambtsdrager in 's Heeren gemeente te zijn.

O, De A. Brummelkamp!  
O, De S. van Velzen!

S. GREIDANUS.

#### De aanvang der hel.

Naar mij gemeld wordt, zal de heer H. Noordhof op 5 November a.s. te Leiden bij zijn promotie volgende stelling verdedigen:

„De bewering van K. Schilder, dat in den gedachten-gang van Dante de aanvang der hel zou samenvallen met de schepping van hemel en aarde, is niet juist. (K. Schilder, „Wat is de Hel?“ 3e druk, blz. 43.)”

Een lezer schrijft me:

„De gewraakte passage heb ik een en ander maal gelezen, doch met geen mogelijkheid kan ik er uit lezen, wat de heer Noordhof er in gezien heeft.”

Ook ik kan het er niet uit lezen. Het staat ook nergens. Wel wordt verderop in het boek (in tekst en noten) het tegendeel beweerd. Men kan een (vertaald, en dan als vertaling afgewezen) woord van Dante bezien uit het oorspronkelijk van Dante's eigen scheppingsbegrip; men kan ook — zonder direct Dante's mening te analyseeren — daarin iets hooren zeggen, dat tegen ons scheppingsbegrip botst. In 't laatste geval verkeerde ik; in 't eerste schijnt de heer N. mij te willen... fantasieeren, ondanks verderen tekst en noten.

K. S.

#### Verzinsels.

Er wordt, gelijk uit schriftelijke mededeelingen blijkt, een gerucht verspreid, als zou aan de Theol. School iemand als student zijn ingeschreven, die niet in het bezit is van een diploma eindexamen Gymnasium of Staatsexamen. In verband daarmee wordt dan geïnstrueerd, dat het peil voor toelating lager zou zijn dan elders. Het spreekt vanzelf, dat dit een verzinsel is. De reglementen schrijven voor, dat er zulk een diploma aanwezig moet zijn voor niet-buitenlanders, en daaraan wordt streng de hand gehouden. Zelfs is men in Kampen nog strenger dan elders; het komt n.l. elders voor, dat iemand zonder bovenbedoeld diploma de colleges volgen kan, en het diploma eerst behoeft te vertoonen als hij in de faculteit een examen afleggen wil. Maar te Kampen wordt zelfs het volgen der colleges niet aan zulken toegestaan.

Men is dus in Kampen niet makkelijker, maar strenger dan elders het geval is.

K. S.

## POPULAIR-WETEN: SCHAPPELUKE SCHEISEN

### Hoe houdt gij uw huisdokter in goede stemming?

#### II. (Slot.)

De patiënt moet verder zijn arts hierin vertrouwen, dat deze de beloofde geheimhouding zal betrachten. Iedere arts heeft, bij de aanvaarding van zijn ambt, zich onder eede tot die geheimhouding van datgene, wat hem als arts ter oore komt, verplicht. Zonder dit ambtsgeheim is trouwens de uitoefening van het beroep van arts, niet al mogelijk. De patiënt moet zijn arts absoluut en innerlijk vertrouwen, dat hij niet over hem bij een andere patiënt zal gaan zitten praten. Ieder heeft per slot van rekening zijn eigen boontjes te doppen en al die particuliere dingen van een patiënt, ook al zit er op zichzelf niets kwaads in, gaan een ander nu eenmaal niets aan. Sommige patiënten kunnen het echter in dit opzicht hun arts leelijk lastig maken. En dan heb ik nog niet eens die gevallen op het oog, waar de vraag van den kant van den steller bezien, en ook wel van den kant van den arts, volkomen begrijpelijk is. Zoo b.v. wanneer een Mevrouw ons opbelt en om inlichtingen vraagt over een meisje, die zij als dienstbode wil huren en als zij dan zegt: „Kijk u eens, dokter, ik heb zelf nog kleine kinderen en nu hoor ik, dat dat meisje nog al eens hoest; komt ze ook uit een ibc-gezin?”

Het is niet anders dan te prijzen, dat die Mevrouw zoo zorgzaam voor haar kinderen is en zoo oplettend bij de keuze van een dienstbode en elke arts kan een dergelijke voorzichtigheid niet anders dan prijzen. Maar toch zal de huisarts (let wel: ik zeg: de huisarts en niet een andere, controleerend arts, die die Mevrouw zich zou kunnen kiezen) op die vraag geen antwoord mogen geven, óók niet al zou hij weten, dat die sollicitante een gevaarlijke, open longtuberculose had!

## LITERATUUR EN KUNST

### Die Afrikaanse Psalmboek.

Eindelijk ligt het voor ons, het simpele zwart-gebonden boekje.

Jaren is er aan gewerkt. Duizenden hebben er in steeds groeiende spanning naar verlangd.

Het is het boekje met het volgende titelblad:

#### DIE BERYMDE PSALMS

In gebruik by die drie Hollandse (Afrikaanse) Kerke in Suid-Afrika, t.w. die Geref. Gereformeerde Nederduits-Gereformeerde, die Gereformeerde en die Nederduits-Hervormde Kerke,

en die bundeltje „Enige Gesange”.

Uitgegeve deur die S. A. Bybelvereniging, Kerkstraat 9, Kaapstad.

Nasionale Pers Bepers, Kaapstad, 1937.

Met ontroering en eerbied bladert men in het tweede groote levenswerk van Totius! Kerst een Bijbelvertaling, nu het Psalmboek. Wie zal ooit de enorme betekenis van dit machtige twee-eenige werk van den bescheiden dichter-theoloog kunnen nagaan?

In duizenden en duizenden exemplaren is de bijbel-vertaling reeds in Zuid-Afrika verspreid. Nooit heeft het Britsch- en Buitenlandsch Bijbelgenootschap een zoo overweldigenden verkoop van een van zijn uitgaven beleefd.

Nu hooren de Zuid-Afrikaners hun God in hun eigen taal spreken. Maar — ze mogen en kunnen nu bovendien hun God ook in eigen taal toezingen en loven.

Een zeldzame bekoring gaat van deze psalmen uit. Ze zijn zoo eenvoudig, zoo zoet-vloeiend, zoo in-vroom, zoo zuiver. Met wat innige zorg is de inhoud der psalmen doordacht en vertolkt!

We willen verder liever niets meer over die psalmen zeggen; men moet ze zelf lezen, en vooral zingen! Hier volgen enkele. Men geniete... en koop en leze dan alles.

#### Psalm 5:1.

O HEER, neem my gebed ter ore!  
Kan ek die klare woord nie spreek —  
U weet wat in my woel en smeek;  
My sugte, as spraak nog ongehoore,  
Is nie verlore.

#### Psalm 42:1.

Soos 'n hert in dorre streke  
Skreeuend dors na die genot  
Van die helder waterbeke,  
Skreeu my siel na U, o God!  
Ja, my siel dors na die HEER,  
Na die Lewensbron; wanneer  
Sal 'k ná swerftog en bepoening,  
God weer sien in klare aanskouing?

Dan moet hij b.v. maar zeggen: Mevrouw, ik zou u raden, wanneer u twijfelt, eischt u, dat dat meisje zich eerst aan een medische keuring onderwerpt door een arts van uw kens.

Dit zijn ook groote moeilijkheden; maar ik heb toch nog veel meer het oog op dat napraten na de eigenlijke visite. Dan beginnen ze: „Dokter, hoe gaat het toch wel met die en die? Wat heeft hij nou toch eigenlijk? Zou dat nou niet komen, omdat hij altijd zoo raar geleefd heeft? Daar hebt u toch zeker óók wel eens van gehoord?” En dan komt er dikwijls nog heel wat over zoo iemand. Dan vraag ik me wel eens af: waarom willen de menschen dat nu zoo graag van een dokter weten? Zouden zij het zelf zoo plezierig vinden, als een ander, misschien wel iemand, dien ze niet goed zetten kunnen, zich, via den dokter, eens in hun narigheid ging zitten verlustigen? En dan verder: wat heeft men er tenslotte aan? Er staat ook ergens, dat men zijns naasten eer en goed gerucht naar zijn vermogen moet helpen bevorderen. Let wel: goed gerucht en eer! Het lijkt wel eens, alsof die twee voor de gewone conversatie niet altijd interessant genoeg zijn!...

Een patiënt, die ook in dit opzicht zijn huisarts ten volle vertrouwt en kan vertrouwen (!), kan in zekeren zin alles aan zijn huisarts kwijt. Het is voor een mensch dikwijls toch al moeilijk eenigszins intiemere zaken aan een ander te moeten vertellen. Vele patiënten moeten daartoe eerst een volkomen natuurlijke weerstand overwinnen. De finesses van een bepaald ziektegeval krijgt ook de huisarts dikwijls pas eerst te hooren na diverse visites bij den patiënt afgelegd te hebben. En pas dan heeft de patiënt rust gekregen. Wat hij te zeggen had, zeggen móést, maar niet durfde zeggen, is hij nu kwijt aan een volkomen vertrouwd iemand. Hij heeft a.h.w. zijn bezwaren, zijn lichaamlike en ook zoo dikwijls geestelijke moeilijkheden „opgebiecht”. Maar... hij doet dit nooit als hij zijn huisarts op dit punt van absolute geheimhouding niet volledig vertrouwen kan; en dan blijft die zieke met een deel, ja meestal met het belangrijkste deel van zijn zwaarigheden zitten. Hij durft, hij kan ze niet uiten. En wat is het gevolg?

#### Psalm 43:3.

Send, HEER, uit hemelse geweste  
u lig en waarheid neer op my;  
laat die my bring na Sions veste,  
want daar is 'my die allerbeste,  
waar ek, u woning ingelei,  
my in u diens verby.

#### Psalm 51:1.

Ontferm, o God, ontferm U tog oor mij!  
Ontsluit die bron van u barmhartighede;  
Wis uit die smet wat kleef aan al my lede,  
En maak my siel van sondeskuld weer vry!  
Was my geheel tot my behoudenis,  
Was weg tog, HEER, die skandvlek van die sonde,  
Die kwaad wat my altyd voor oë is.  
Hoe veel ek nou die brandpyn van my wondel!

#### Psalm 65:8, 9.

U kroon die jaar met ryke vrugte —  
wie kan u seën belet?  
U wolkewa trek deur die lugte,  
sy spore drup van vel.  
Die veld vang nou die reendruppel,  
die weiding bly nie droog;  
die heuwels, in hul blydschap, huppel  
in groen gewaad omhoog.

Ons sien die kleinvee langs die hange  
wat juigend veld-toe gaan;  
ons hoor omlaag die windgesange  
van hooggehalme graan:  
omlaag die dale, omhoog die rante,  
ja alles jubel weer;  
dit sing en roem van alle kante  
die goedheid van die HEER.

#### Psalm 68:7.

Laat Basans hemelhoe rote  
hom ophel in sy yd'le trots  
met al sy bulle en berge;  
wat spring jul, berge rug aan rug,  
geweldig in die hoë lug  
om Sions kruin te terge?  
God self het hierdie berg begeer,  
om daarin lig, in glans en eer,  
volmaakter, skoner, witter  
as sonneglans en sonneskoon  
vir ewig by sy volk te woon  
en voor hul oog te skitter.

#### Psalm 84:2.

Die mossie vind 'n huis, o HEER,  
die swactjies lê in nessies neer;  
en ek vind rus by u altare,  
waar U vir my 'n woning maak  
en U, my koning, my bewaak.  
gedugte HEER der leerskare,  
welsalig wie in u paleis  
U altyddeur mag loof en prys!

#### Psalm 98:4.

Laat al die strome nou die hande  
in jubel saamklap van omlaag;  
laat die gebergtes langs hul wande  
die juigtoon altyd verder draag.  
Hij kom, die Regter van die volke,  
omstraal deur reg en majesteit;  
Hy span sy vierskaar in die wolke  
en oordeel in regmatigheid.

Dat de arts, die eenige ervaring heeft, al gauw merkt: die man houdt nog iets achter; er zit meer achter dit ziektegeval dan zoo oppervlakkig wel schijnt. Maar die arts zal dat nooit te weten komen en daarom zal hij het gevoel krijgen en houden, dien patiënt eigenlijk maar half te behandelen. De huisarts houdt een onprettig gevoel, zijn goede stemming is weg, ook al doet hij schijnbaar nog zoo vriendelijk. En de patiënt? Die verkeert in een dergelijke positie. Hij slijkt wel het drankje en hij houdt wel diët, maar omdat hij weet, wat hij aan zijn huisarts niet heeft kunnen vertellen, weet hij ook zeker, dat die dokter zijn ziektegeval niet geheel door kan hebben. En daarom weet hij heel goed, dat de diepste oorzaak van zijn klachten niet behandeld wordt. Ook hij is niet in de goede stemming. Zooals reeds eerder gezegd, de patiënt moet eigenlijk „geloof” hebben in zijn arts. Zulk een geloof kan, vooral wanneer het heel sterk is, wonderen verrichten. Daarvan zijn de sterkste voorbeelden bekend. Maar deze patiënt kan geen geloof in zijn dokter hebben, want de zoo essentiële factor van het volledig vertrouwen in hem ontbreekt.

Ten slotte wil ik u nog op een zeer belangrijk punt wijzen, dat met het voorgaande ten nauwste samenhangt. Die verhouding van wederzijdsch volkomen vertrouwen kan alleen tot stand komen als de patiënt vrij is, when hij als zijn arts zal kiezen. Kort gezegd komt dit dus neer op de „vrije artskenus”.

Die vrije artskenus is de laatste jaren een omstreken gebied geworden. Van verschillende zijden wendt men pogingen aan om die de wereld, althans Nederland uit te krijgen. De ziekenfondsen zouden goedkoop uitkomen als de vrije artskenus opgevoerd werd, voert men b.v. wel als argument aan. Ik vind dit eigenlijk geen argument. Het vermaterialiseert de verhouding van zieke tot arts op een verschrikkelijke wijze. Wie eenmaal heeft leeren inzien en aan den lijve ondervonden het groote voorrecht dat de vrije artskenus biedt, zal die niet spoedig meer willen missen, óók niet voor de macht van heel wat geld. Volledige vrije artskenus is er natuurlijk nooit. De artskenus

zal in ieder  
Men is nu  
waar men  
gelegen p  
een zieke  
verbonden  
is op deze  
overgroot  
toren), ge  
dan de p  
zijn keuze  
menschen  
wel iets k  
behandele  
de zieken  
ziekenfon  
liever der  
hebben e  
kenfonds  
arisen aa  
eens ver  
dat aanta  
zeker zo  
Natuur  
lieven va  
van een  
ver. Er z  
ik kan g  
looi, als  
voor een  
medicijne  
hij, of: v  
weten, o  
ochtends  
voor kle  
schrijven  
Maar da  
aan de p  
moeten c  
zijn om  
De rec  
dokter z  
even mo  
geven, w  
lieven hi

## Psalm 118:14.

U is my God, al my verlange;  
U prys ek om U majesteit.  
My God, U loof my lofgesange  
van nou af tot in ewigheid.  
Loof almal saam met jubelsange!  
Gods goedheid ken geen grens of tyd;  
geen hede, toekoms of vergange,  
sy goedheid duur in ewigheid.

## Psalm 121.

Die son wat bo jou trekkpad staan,  
sal jou nie steek by dag;  
die maan ook nie by nag.  
Die HEER sal met jou samegaan.  
Hy, Israels ontfermer,  
is altyd jou beskermmer.

## Psalm 130:1, 4.

Uit dieptes gans verlore,  
Van redding ver vandaan,  
Waar hoop se laaste spore  
In wanhoop my vergaan;  
Uit diep van donker nagte  
Roep ek, o HERE, hoor,  
En laat my jammerklagte  
Tog opklim in U oor.

Hoop Israel, in jou klagte;  
vertrau, o volk, wat treur;  
sy guns verduur die nagte,  
sy heil breek elmd'lik deur.  
Dan skyn 'n soete vrede:  
gans Israel word vry  
van ongeregthede.  
HEER, doen ook so aan my!

## Psalm 138:4.

As in my angs en teespoed  
die krag en moed  
my wil begewe,  
as vyande van veglus brand, —  
dan koor u hand  
en red my leve.  
Die HEER is goed en wondersterk:  
Hy sal sy werk  
deur niks laat keer nie.  
Laat my, o HEER wat my bewaar,  
tog nou nie vaar,  
en nimmermeer nie.

## LOFSANG VAN SIMEON.

(Lukas 2:29-32.)

Neem nou maar, HEER, U kneg,  
Na U belofte weg,  
En laat hom gaan in vrede —  
Nou hy die saalge dag,  
So lank deur hom verwag,  
Gesien het op sy bede.

'n Lig het opgegaan,  
'n helder stralebaan  
skiet deur die donker wolke.  
Dit is Immanuel,  
die Vors van Israel,  
die Lig van alle volke.

C. V.

# VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

## Bijbelsche-Zeevaart.

Ondergorden of omgorden? (2.)

Via.

Een ondergording zou kunnen worden aangebracht door bij de boeg ter weerszijden van den voorsteven een zwaar touw te laten zinken, zóó diep, dat het onder het schip kan doorschuiven. Een gelijk aantal mannen loopen ieder aan een kant van het schip naar achteren, tot ongeveer halverwege en maken de eindende vast op bolders of op andere wijze. Dit zou dan vier of vijfmaal moeten plaats hebben. Hierdoor verstevigt men de kiel en tracht te voorkomen, dat het schip in de midden breekt. Dat deze handelwijze aller krachten vergde en onder zeer moeilijke omstandigheden plaats had, behoeft geen betoog.

Rear admiral James Smith<sup>10)</sup> is de meening toegedaan, dat in vers 17 aan vertikale verstevigingen moet worden gedacht. Volgens Barde deelt Ramsay zijn zienswijze.<sup>11)</sup>

De gording om een schip werd door de Grieken en Romeinen „hupo-zooma“<sup>12)</sup> genoemd. De term bestaat uit twee woorden, het voorzetsel, hupo, en het zelfstandig naamwoord zooma. Vooral het voorzetsel heeft waarschijnlijk leiding aan de verschillende vertalers gegeven. Men vindt het terug in woorden als: hypo-these: onderstelling; hypotaxis: ondergeschiktheid; hypo-chondria: zwaarmoedigheid. Een geestelijke toestand waardoor iemand onder een bepaalden druk verkeert; hypo-dermie: onderhuidsche; hypo-criet: huichelaar. Iemand die zijn overtuiging onder een andere dekt; hypo-theek: onderpand.

Het substantief zooma is van zōonnumi — gorden. De door een Oosterling veel gedragen gordel wordt in het Grieksche Nieuwe Testament Zōonē genoemd. B.v. Hand. 21:11: „Den man, wiens deze gordel (zōonē) is“. Zie ook Matth. 3:4; Mark. 1:6.

Zoo ligt het voor de hand dat de vertalers, ook Duitsche, Engelsche en Fransche, „hupo-zoomantes to ploion“ hebben overgezet in: het schip ondergordende.

In hoeverre of bij de bewerking van deze coupure de Statenvertalers advies van Ds Petrus Plancius gehad hebben, is moeilijk te zeggen. Door zijn omgang met zeelieden en zijn plannen voor expedities wist Plancius uit den aard veel van de zeevaart. Hij is echter reeds in 1622 gestorven. De Staten-Bijbel kwam eerst 15 jaar later in den handel.

10) James Smith, The Voyage and Shipwreck of St. Paul, 3e ed. 1866. Homiletic Review, Aug. 1919. Tot m'n spijt hier te lande niet kunnen krijgen citaten uit Breusing en Barde.  
11) W. M. Ramsay, St. Paul The Traveller and The Roman Citizen, P. 329.  
12) Breusing, Nautik der Alten, S. 170 H.A.W.

Een derde lezing van dezen tekst is, dat het schip werd omgord. Deze gedachte staat Breusing voor en vertaalt:

„wandten sie die Schutzmittel an und gürten das Schiff.“<sup>13)</sup>

Het gorden van schepen is al zoo oud als dat de zee wordt bevaren. De eerste houten schepen der Egyptenaren, die kiel noch spanten kenden, werden rondom door twee trossen versterkt. De door het zeewater nat geworden gordel kromp en klemde zich des te steviger om het vaartuig.<sup>14)</sup> De zwaar beladen koopvaarders van het Oude Egyptische Rijk waren van twee gordels voorzien die in zigzag-vorm zich om de bovenste plankenrij snoerden. Om de beide trossen was nog een enkel touw aangebracht. Deze „gording“ zonder het enkele touw, is later wel als ornament om de buitenhuid op de schepen geschilderd.<sup>15)</sup>

In den tijd, dat de Statenvertaling tot stand kwam, trachtte men eveneens door middel van langscheepsche gordels te voorkomen, dat het schip „uit elkaar zou werken“. De schepen der zeventiende eeuw waren weliswaar van spanten voorzien, maar misten het langsverband. Vandaar dat de berghouten van een 17de eeuwsch fregat „gordens“ werden genoemd.

Een bekend voorbeeld uit dien tijd van het omgorden van schepen vinden we bij Nicolaas Witsen.<sup>16)</sup>

„Als een stuurman of schipper ziet, dat zijn schip los is en niet vast in elkaar gesloten, ombindt hij hetzelfde bij storm met kabels of touwen (zie Act. 27), op dat, de eindende bij elkander blijvende, het niet kome te vergaan. Dit is gedaan in het jaar 1679 aan een oorlogsschip, de Burgh van Leijden genaamt“.

Dit schip was 134 voet lang.<sup>17)</sup>

Een ander voorbeeld uit het jaar 1680<sup>18)</sup>:

„Op de reede van Padir voor anker liggend, kreeg de vloot te kampen met zeer zwaar stormweer. Niet alleen zonken de „Siam“ en de „Zee-landia“ achter hun ankers, maar ook de „Ceylon“ kreeg het hard te verduren. „Een viervoudig dik touw“ werd rond het schip aangebracht, opdat het niet in stukken gesmeeten zou worden“.

Dat dit viervoudig dikke touw niet overdreven is bewijst wat het woordenboek van Röding zegt over „ein Schiff umgürten“:

„Ein starkes touw vier bis fünfmal um das Schiff schlagen und solches mit Drehbäumen festdrehen. Solches geschieht um ein altes Schiff bey einem Sturm in Stand zu setzen, der See zu widerstehen“.

13) Breusing, Nautik der Alten, S. 144, Grieksche-Duitsche tekst.

14) Köster, Das Antike Seewesen, S. 20.

15) Köster, Das Antike Seewesen, S. 15.

Zie ook voor hupo-zooma, Das Antike Seewesen, S. 140—142.

16) Alonde en hedendaagsche Scheepsbouw en Bestier, 1671, blz. 477.

17) De Vlootbouw in Nederland in de Eerste helft der 17de eeuw, 1596—1655. De Elias, Deel I van de werken uitgegeven door de Commissie voor Zeegechiedenis, Bijlage III. Zie ook Ons Zeewesen, Sept. 1935, pag. 242—244.

18) Ons Zeewesen, April 1933, Pag. 141.

ander, den in een ziekenfonds verzekerde, een zoo ruim mogelijke artsenkeus.

Nu is het gelukkig in ons landje nog zoover niet. Bijna alle Nederlandsche ziekenfondsen bieden hun leden nog deze zoo ruim mogelijke artsenkeuze aan. Maar daarom dienen de ziekenfondsleden wel hun oogen open te houden, opdat, hetgeen nu aan vrijheid genoten wordt, hun niet te onzaliger ure ontnomen worde. Laten de patiënten er ook werkelijk dankbaar voor zijn, dat wij nog dergelijke ziekenfondstoestanden hebben, want dat is een onzaggelijk voorrecht!

Maak dan ook van dat beginsel der vrije artsenkeus geen misbruik. Want daardoor zoude ge het en bij de ziekenfondsen en bij de artsen in discredit brengen. Er zijn nu eenmaal van die menschen, die zich om de minste reden, b.v. hun dokter heeft 's morgens maar 25 gram watten opgeschreven en ze hadden graag 50 of 100 gram gehad, over laten schrijven naar een anderen dokter, „die meer geeft“. Menschen, die zóó doen, bederven op den duur de zaak grondig. Want het ziekenfonds zal dan inderdaad een administratieven rompslomp krijgen door al dat overschrijven, die in de verste verte niet verantwoord is door al die pietluttige motieven en tusschen arts en patiënt zullen de banden steeds losser worden. Want het is niet mogelijk, dat op zulk een wijze ooit een goede verstandhouding tusschen een dokter en een patiënt tot stand komt.

De goede verstandhouding kan alleen tot stand komen, als de patiënt aan den dokter zijn algeheel vertrouwen schenkt, op de wijze zooals dit zooveel besproken is. Dan hangt de toegenegenheid van een patiënt niet meer af van een „fleschje staal“ meer of minder. Dan krijgt de dokter ook steeds meer „hart“ voor zulk een gezin, dat hij natuurlijk ook steeds beter gaat kennen. Dan wordt de behandeling van den zieke een dubbel genoegen en de blijdschap over verkregen genezing na ernstige ziekte zal aan beide zijden even groot zijn.

Dan is er, en dan blijft er, beiderzijds, de ware stemming!

Leiden.

P. JASPERSE.

zal in iedere plaats altijd eenigermate beperkt zijn. Men is nu eenmaal op de doktoren, uit de plaats, waar men woont, of soms op die uit een vlakbij gelegen plaats aangewezen. Dan zijn verder aan een ziekenfonds niet alle artsen uit een plaats verbonden. De ziekenfondspatiënt, die aangewezen is op deze artsen alleen (al is dit meestal wel het overgrote deel der ter plaatse gevestigde doktoren), geniet dus toch al minder voorrechten, dan de particuliere patiënt, die geheel vrij is in zijn keuze. We zien dan ook herhaaldelijk, dat menschen, die lid zijn van een ziekenfonds en nog wel iets kunnen betalen, zich toch particulier laten behandelen; ze krijgen dan de medicijnen wel uit de ziekenfondsapotheek of voor rekening van het ziekenfonds, maar voor de behandeling kozen ze liever den dokter, in wien ze nu eenmaal „geloof“ hebben en die, jammer genoeg niet aan het ziekenfonds verbonden is. Reden dus, om het aantal artsen aan een ziekenfonds verbonden, niet nóg eens verder te gaan inkrimpen, maar juist, om dat aantal zeer ten gerieve van de vele patiënten, zeker zoo groot mogelijk te maken.

Natuurlijk, we moeten eerlijk zijn, zijn de motieven van vele patiënten, die leiden tot de keuze van een bepaalden arts, ook niet altijd even zuiver. Er zijn eronder van heel wat minder allooi; ik kan gerust wel zeggen van minderwaardig allooi, als b.v.: die dokter „rekent“ niet zooveel voor een visite, of: die dokter „geeft“ zooveel medicijnen, of: die dokter woont zoo lekker dichtbij, of: van dien dokter kom je nog eens wat te weten, of: je hoeft bij hem niet eens naar zijn ochtendspreekuur te komen; je kunt hem, ook voor kleinigheden, als een slaappoedertje voorschrijven, wel aan huis laten komen, enz. enz. Maar dat alles neemt niet weg, dat we daarom aan de patiënten nu maar niet zoowel alle keus moeten ontnemen. Het misbruik mag nooit reden zijn om het juiste gebruik te verbieden.

De rechte motieven bij de keuze van een huisdokter zijn niet zoo gemakkelijk op te sommen, even moeilijk als het dikwijls is, precies aan te geven, waarom iemand onze vriend is. Die motieven hangen samen, met wat ik boven noemde,

dat „geloof“ in een bepaalden dokter. Men ziet in hem nu eenmaal den goeden, trouwen helper, als de nood daar is; den man, aan wiens zorgen men zijn leven gerust durft toe te vertrouwen. Dan is het best mogelijk, dat die dokter heusch niet de knapste, de „geleerdste“ is uit de plaats. Het gebeurt wel meer, dat iemand, die in zijn studietijd heusch niet uitblonk, toch later een heel groote praktijk kreeg, terwijl een vlugge kop, die in korten tijd bergen literatuur weet te verzetten, en hopen weet, soms niet meer dan een schamel bestaan heeft. Trouwens over de „geleerdheid“ van een dokter kunnen de menschen toch niet oordeelen. Ze zien soms een kwakzalver nog wel voor bijzonder „geleerd“ aan. Maar toch zal er kracht uitgaan van zoo iemand, in wien men „geloof“ heeft, hij zij geleerd of niet geleerd. Want zijn patiënt vertrouwt hem ten volle, geeft zich geheel aan hem over. En dat vertrouwen maakt, dat soms maar een simpele opmerking of handeling van dien arts een suggestieve kracht krijgt, die den zieke tot rust zal brengen en zodoende een geestesgesteldheid scheppen, die zeer bevorderlijk is voor een vlotte genezing der onderhavige ziekte. Een patiënt geneest nu eenmaal niet door medicijnen alleen. De medicijnen zijn zelfs heel dikwijls niet eens de hoofdzak!

Vrije artsenkeus; het is een zekere term geworden en men realiseert zich wel eens niet altijd wat dat inhoudt. Maar men zou ze maar eens moeten missen! En het zou me sterk benieuwen, hoe diverse van die vorige „aanvallers“ op het beginsel der vrije artsenkeus zich zouden gedragen, als ze in hun eigen gezin eens te kampen kregen met ernstige ziekte; nu eens niet maar een verkoudheidje, maar een aandoening, waarbij het er voor een hummer dierbare gezinsleden om zou gaan: er op of er onder! Ik vermoed ten sterkste, dat er dan in die situatie door hen gehaald zou worden, die dokter, in wien ze het meeste vertrouwen hadden, desnoods tegen flinke honoreering! De natuur is wel eens sterker dan de leer. Ik zou hun dat niet kwalijk willen nemen, maar zij dienen dan ook te bedenken; wat zij niet wilt, dat u geschiedt, doet dat ook aan anderen niet. Gunt dan ook den

eeft, al gauw  
er zit meer  
ervlakkig wel  
ooit te weten  
el krijgen en  
tr half te be-  
prettig gevoel  
loet hij schijn-  
liënt? Die ver-  
slikt wel het  
aar omdat hij  
heeft kunnen  
he dokter zijn  
bben. En daar-  
te oorzaak van  
it. Ook hij is  
reeds eerder  
geloof“ hebben  
ooral wanneer  
hten. Daarvan  
ad. Maar deze  
dokter hebben,  
n het volledig

zeer belangrijk  
le ten nauwste  
ederzijdsch vol-  
stand komen  
s zijn arts zal  
s neer op de